

Thấy lời văn nô nôm na, thể văn gọn chúng ta ai chẳng tự nghĩ nếu trước đời Trần sớm có người như cụ Hàn Thuyên, và sau đây nhiều người biết noi gương cụ thì pho văn học sử của ta hẳn phải dày hơn gấp bao nhiêu, gấp bao nhiêu.

Chúng ta đến nay vẫn tiếc việc cải tổ học hành đời Hồ bị tướng tá nhà Minh là bè lũ Trương Phụ, Mộc Thạch, Liễu Thăng... sang vùi dập.

Chúng ta vẫn tiếc sự nghiệp của vua Quang Trung đã muốn gây dựng tinh thần văn chương đặc biệt nước nhà, thoát ly xiềng xích văn hóa Trung Hoa, dùng chữ nô nôm trong các chiếu biểu cùng các kỳ thi, mà không được vua Gia Long tiếp tục.

Chúng ta đều biết đồng ý với Khang Hữu Vi và Lương Khải Siêu trước đây sau khi đã sang du học Nhật và du lịch các nước Âu Mỹ, về làm sách công kích lối khoa cử Tàu, khen người Nhật biết lấy quốc ngữ làm căn bản cho nền giáo dục khiến dân trí chóng khôn biết.

Thì tại làm sao chúng ta không gấp tiến nốt một bước nhỏ xíu, để nền Đại Học của ta được thuần túy Việt.

Hãy nhìn nền đại học của chúng ta ngày nay, phồn thịnh hơn thời Pháp thuộc biết bao nhiêu!

Tôi biết có chị nữ sinh viên đã có chồng, có con và lại đương có mang. Chị tiếp tục học năm thứ ba trường Luật cùng chồng. Và cuối niên học vừa rồi chị đã tốt nghiệp cử nhân trước chồng.

Mới mấy ngày đầu tiên nên khóa năm nay, (niên khóa 1956 – 1957) riêng năm thứ nhất trường Luật đã có trên 6000 sinh viên ghi tên.

Rồi đây khi tất cả các ngành đại học khác đều học bằng tiếng mẹ đẻ, sự học còn phồn thịnh biết chừng nào nữa, và sẽ có biết bao gương khiến người ngoại quốc phải thán phục: bụng mang dạ chứa cấp sách vội vã đến trường.

Để kết luận một cách thật khách quan bài này, tôi xin nhường lời cho một người ngoại quốc – ông Sinclair nguyên giám đốc Sở Thông Tin Anh nói về đức tính ham học hỏi của dân tộc ta trong tạp chí *“Tây phương nói với Đông phương”*

- *“Trong thời gian lưu trú tại Việt Nam, một trong những đặc điểm của người Việt đã làm tôi chú ý hơn hết là sự hiếu học...”*

Điều làm tôi ngạc nhiên hơn nữa là lòng hiếu học của người Việt không giới hạn ở một số ít nhóm tuổi nào...

Lòng hiếu học, ham muốn học hỏi ấy là một đặc tính quý báu của người Việt và là nền gốc của nguồn sinh lực quốc gia”...

Sau khi đã nhường lời cho ông Sinclair tôi xin nhường lời nói tối hậu cho các vị hữu trách về nền giáo dục nước nhà.